

## **АВТОРСЬКІ РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ В АНАЛІТИЧНИХ ОГЛЯДАХ ЖУРНАЛУ «УКРАЇНСЬКИЙ ТИЖДЕНЬ»**

Панченко С. А.

### **I. Вступ**

Сьогодні у публіцистичних творах дедалі яскравіше проявляється авторська точка зору, позиція, власна індивідуальність журналіста. Відповідно, між автором і реципієнтом створюється своєрідний діалог через посередність тексту, однією з конструктивних ознак якого виступає образ автора.

Природа авторського «я», образу автора в публіцистиці знайшла своє висвітлення у дослідженнях В. Здоровеги, І. Михайлина, М. Парця, Є. Почкай, В. Прозорова, Г. Солганика та інших дослідників.

Визначення образу автора і його присутності в тексті не є однозначним. Дослідники вказують, що образ автора – це багатоскладова динамічна структура, яка тісно пов'язана з усім публіцистичним процесом, відзначається глибокою діалектичністю і постає у творі як складова його ідейного та естетичного багатства [7].

Типологізуючи літературу та публіцистику, Г. Солганик зазначає, що в журналістиці важливий не образ автора, а сам автор як особистість. Він доводить, що головною відмінністю образу автора у журналістиці є відкритість авторського «я», тобто особистісний характер виступу, «забарвленість тексту особистими емоціями того, хто пише» [8, с. 75].

Одним із визначальних жанрів аналітики поряд з іншими залишається огляд. Як жанровий різновид у контексті аналітичної журналістики він досить детально досліджений такими науковцями як С. Гуревич, Л. Кройчик, О. Тертичний, Д. Туманов та ін.

С. Гуревич, наприклад, називає оглядом один з традиційних, стійких жанрів аналітичної публіцистики, в основі якого лежить осмислення подій і

фактів, обмежених певними часовими і географічними рамками. Як правило, воно має строгу періодичність [2, с.154].

«Визначальна ознака жанру огляду – єдність наочного висвітлення суспільних подій і думки оглядача, що глибоко проникає у суть процесу, ситуації. Оглядати – значить спостерігати й обмірковувати помічене», – підкреслює професор О. Тертичний [9, с.146].

Для предмету огляду характерний просторово-часовий чи тематичний зв'язок явищ, що оглядаються. Не випадково огляди мають сувору періодичність виходу у світ (щоденні, щотижневі, щомісячні). Вони ніби підбивають підсумок визначеного періоду життя, діяльності в тій чи іншій сфері суспільного буття.

Однак зважаючи на те, що структурно огляд представляє собою рух авторської думки від аналізу явища до його оціночних характеристик, домінантного значення набувають суб'єктивні міркування журналіста. Тому інтерес аудиторії до огляду лише частково залежить від вдалого підбору матеріалів, в більшій мірі читачам цікава авторська думка, новий погляд на певну ситуацію.

З огляду на це кожна авторська репрезентація талановитого журналіста є окремою актуальною сторінкою, вписаною в загальний контекст масовокомунікаційного процесу.

## **II. Постановка завдання**

Мета статті – дослідити особливості творчої індивідуальності, форми вияву авторського «я» Юрія Макарова як аналітичного оглядача журналу «Український тиждень».

## **III. Результати**

У листопаді 2007 року когорта українських суспільно-політичних тижневиків поповнилася ще одним виданням, яке дістало назву «Український тиждень» (далі «УТ»). Особливістю 82-сторінкового «журналу для вдумливого читання, а не гортання» мусила стати заангажованість у тому, що стосується національного інтересу та національної ідентичності, а також авторський підхід

у журналістиці. Як зазначено у прес-релізі, місією «Українського тижня» є інформаційний супровід народження нового українського суспільства, процесу його само ідентифікації. Свого читача видавці нового тижневика бачать так: він поділяє європейські цінності, такі як демократія та лібералізм, проте є завжди відкритим до діалогу.

Журнал очолив Юрій Макаров – відомий журналіст, документаліст, письменник, телеведучий, знаний за такими програмами як «Спецпроект Юрія Макарова», «Імперія кіно», «Культурний фронт» тощо. Макаров є також лауреатом премії Телевізійної академії України «Золота Ера» в номінації «Краща культурно-історична програма», багаторазовим номінантом та двічі лауреатом національної премії «Телетріумф» (2006, 2007), лауреатом II премії PROMAX/BDA (разом з О. Захаровою та О. Роднянським) за краще промо телеканалу (Сан-Франциско, 1999). У 1999-му Юрій Макаров обраний дійсним членом Телевізійної академії України.

У вересні 2009 року Макаров пішов з посади шеф-редактора видання, залишаючись при цьому провідним оглядачем журналу та членом його редакційної ради. За його словами, таке рішення не є наслідком якихось конфліктів чи протиріч – воно є результатом особистої «внутрішньої еволюції».

Як провідний оглядач тижневика, свої матеріали Ю. Макаров зазвичай присвячує політичним і соціально-культурним подіям в Україні. Він групує факти за принципом часу і звертає увагу аудиторії на найвагоміші події, що сталися у певний період.

Д. Григораш визначає авторське «я» як «вияв ставлення автора до відтворення ним фактів, явищ, подій; журналістську позицію, що впливає з авторських відчуттів і роздумів» [1, с.17].

На думку О. Тертичного, оглядач може досягти певного рівня майстерності лише тоді, коли визначить свою соціальну позицію, яка виражатиме його бачення життя та буде ясною і зрозумілою для аудиторії. Позиція – це «обличчя» автора [9].

Власне «обличчя», індивідуальну творчу манеру має й Юрій Макаров. Зазвичай він відмовляється від чіткого структурування огляду за схемою «причина-наслідок», опускаючи певні ланки в ланцюжку авторських роздумів. Таким чином журналіст розпочинає гру з читачем, який повинен відчутти хід авторських міркувань і самостійно відтворити пропущені фрагменти.

Якщо за радянських часів автор у журналістському тексті виступав здебільшого як сторонній оповідач, то сьогодні дедалі яскравіше проявляється вираження авторської точки зору, позиції, власної індивідуальності журналіста. Відповідно, між автором і реципієнтом створюється своєрідний діалог через посередність тексту, однією з конструктивних ознак якого і виступає образ автора. Ступінь близькості з читачем – важлива риса автора-журналіста. Для комуніканта важливо знати, що автор – один з багатьох таких же, як він. Це підсилює переконливість журналістського матеріалу, ефективність його впливу. Так, в огляді «Господарники» («УТ» від 1 квітня 2011) журналіст аналізує реформи київської влади. Міркуючи про наслідки ліквідації МАФів (кіосків), автор зауважує: «Біля мого будинку їх було кільканадцять – в одну ніч зрили всі. Там продавали молоко (може, не бездоганне із санітарного погляду), хліб, овочі й навіть непогане печиво, сам куштував. Для мешканців сусідніх будинків мало значення те, що це істотно ближче й дешевше, ніж у маркеті» [4].

В оглядах Ю. Макарова відчувається присутність думки автора, його почуттів, уподобань, забарвленість тексту особистими емоціями. Тобто переосмислення та оцінка предмета відображення не обходиться без відкритого контекстуального образу оповідача, через призму якого відтворюються й аналізуються реальні події.

Журналістський текст все відчутніше набуває ознак літературності: змінюється його стилістика в напрямку до есеїзації, слово стає більш емоційним, образно виразним, настроєвим. «Спершу я подумав, що знімають кіно. Посеред центральної київської вулиці стояла чистенька, свіжопофарбована так звана польова кухня нібито часів Другої світової, біля неї якийсь клоун в уніформі червоноармійця тримав рушницю з багнетом і не міг

уторопати, що з нею робити», – так починається огляд [«Натхнення на складі забутих речей»](#) ( «УТ» від 14 травня 2011р.), присвяченому святкуванню Дня Перемоги в Україні [5].

Між автором і реципієнтом в оглядах Юрія Макарова створюється своєрідний діалог через посередність тексту, однією з конструктивних ознак якого виступає образ автора. Моделюючи образ читача, автор моделює (коректує, трансформує) і свій власний образ, ставлячи себе на місце читача, але не ототожнюючи себе з ним повністю. У цьому ж огляді читаємо: [«9 Травня](#) залишило якийсь каламутний осад із присмаком нещирості (якщо називати своїми словами, то [просто брехні](#)) й великої, безрозмірної дурості. У такій країні з таким минулим після всього, що українцям за останні роки дозволили дізнатися й згадати, знову розпочинати [ігри з червоним прапором](#)? Та мої співвітчизники просто святі, що не влаштували всеукраїнської бійки – бійки, в якій дісталось б не лише кільком демонстрантам зі Львова, а передусім самим провокаторам із печерських пагорбів! Тож вважаймо, просто пощастило» [5].

Ю. Макаров належить до тих, хто яскраво демонструє власне ставлення до проблеми. Роблячи висновки, автор визначає для себе чітку позицію щодо певної ситуації, виявляючи почасти певну громадянську сміливість. Наприклад, огляд [«Лівоохоронці»](#) («УТ» від 11 лютого 2011), в якому йшлося про справу Ю. Луценка, журналіст підсумовує таким чином: «Щиро бажаю Юрієві Віталійовичу вийти на волю якомога швидше. Серцю не накажеш, він мені симпатичний, принаймні більше, ніж нинішній міністр»[3].

В оглядах журналіста застосовуються виразні деталі, які надають тексту наочності та конкретики. Ю. Макаров наводить приклади з життя, які ґрунтуються на його власному досвіді, що викликає довіру до суджень автора. Колізії недосконалості чинної влади в огляді з промовистою назвою [«Шах, віслук і Ходжа Насреддін»](#) («УТ» від 28 травня 2011), журналіст розгортає на тлі виразної деталі: «Мій родич – господар невеличкого металообробного заводу на Донбасі» [6].

Його матеріали націлені на освічену аудиторію, яка має власний погляд на політичні, суспільні і культурні події країни. Тому ланцюжок причинно-наслідкових зв'язків не лежить на поверхні й досить складно відслідкувати рух авторської думки. Пересічний читач швидше сприйматиме огляди Ю. Макарова як дружню бесіду, аніж як серйозні аналітичні матеріали. Як от: «Нещодавно мені розповіли анекдот: мовляв, у Донецьку народ боїться виходити з дому, бо там хапають людей на вулиці й відправляють до столиці на керівні посади. Так ось, «влада донецьких» – міф, із яким треба попрощатися якомога швидше. Біло-блакитні – це не влада регіонів, навіть не влада якогось одного конкретного регіону. Це диктатура «своїх». У «свої», і це правда, часто потрапляють за принципом земляцтва, але вживати узагальнююче «донецькі» означає не бачити ворожості цього режиму до всієї України від Луганська до Ужгорода» [6]. Індивідуальний почерк Ю. Макарова виділяється особливою емоційною тональністю. Автор схильний до іронічного зображення дійсності. В самій іронії як прийомі вже закладена функція вираження оцінки, в силу цього оглядач, використовуючи іронію, виконує, як мінімум, два завдання: висловлює своє ставлення до подій і тим самим впливає на погляди читачів.

Вочевидь, оглядам Макарова притаманне особистісне начало, засноване на громадянській позиції автора, панування персоніфікованої точки зору.

#### **IV. Висновки**

Якщо на початковому етапі становлення практичної журналістики автор виступав як сторонній оповідач, то в сучасному медіатексті образ автора співвідноситься з особливостями індивідуального стилю журналіста. Репрезентація журналістського доробку Юрія Макарова підтверджує тезу про те, що сьогодні на черзі демонстрація особистісних рис характеру журналіста, відкритість власних суджень, оцінок, позиції. Автор вільно виражає особливості самосвідомості, творчої індивідуальності.

Огляди Юрія Макарова відзначаються наскрізною присутністю авторського «я», якому притаманні м'якість, толерантність, розкутість, людяність. Саме автор упорядковує образний світ журналістського твору,

визначає його структуру та часово-просторові координати. Думається, що розвідки в царині авторських репрезентацій мають подальші перспективи у сучасному медіапросторі.

### **Література**

1. Григораш Д. С. Журналістика у термінах і виразах / Д. С. Григораш. – Львів: Вища школа, 1974. – 295 с.
2. Гуревич С. Газета: Вчера, сегодня, завтра: Учебное пособие для вузов / С. И. Гуревич. – М.: Аспект Пресс, 2004. – 288 с.
3. Макаров Ю. Лівохоронці. – [Електронний ресурс] // Український тиждень. – 11.02.2011. – № 6 (171). – Режим доступу: <http://www.ut.net.ua/Columns/50/16896>.
4. Макаров Ю. Господарники. – [Електронний ресурс] // Український тиждень. – 01.04.2011. – № 13 (178). – Режим доступу: <http://www.ut.net.ua/Columns/50/7640>.
5. Макаров Ю. [Натхнення на складі забутих речей](#). – [Електронний ресурс] // Український тиждень. – 14.05.2011. – № 19 (184). – Режим доступу: <http://www.ut.net.ua/Columns/50/7640>.
6. Макаров Ю. Шах, віслук і Ходжа Насреддін [Електронний ресурс] // Український тиждень. – 26. 05. 2011. – №21 (186). – Режим доступу: <http://www.ut.net.ua/Columns/50/7640>.
7. Парцей М. Л. Авторський фактор у публіцистиці / М. Л. Парцей. – Львів: Світ, 1990. – 200 с.
8. Солганик Г. Я. Автор как стилеобразующая категория публицистического текста / Г. Я. Солганик // Вестн. Моск. ун-та. Сер.10. Журналистика. – 2001. – № 3. – С. 74–84.
9. Тертычный А.А. Жанры периодической печати: Учебное пособие / А. А. Тертычный. – М.: Аспект Пресс, 2000. – 312 с.

Анотація. *На прикладі творчого доробку оглядача журналу «Український тиждень» Юрія Макарова у статті розглянуто сучасні тенденції авторських репрезентацій в аналітичних оглядах.*

Ключові слова: *авторські репрезентації, авторське «я», образ автора, медіа текст, аналітичний огляд.*

**Панченко С. А. Авторские репрезентации в аналитических обзорах журнала «Украинская неделя»**

Аннотация. *На примере творческих наработок обозревателя журнала «Украинская неделя» Юрия Макарова в статье рассматриваются современные тенденции авторских репрезентаций в аналитических обзорах.*

Ключевые слова: *авторские репрезентации, авторское «я», образ автора, медиатекст, аналитический обзор.*

**Panchenko S. Author's representations in analytical reviews magazine "Ukrainian Week"**

Annotation. *The article studies modern tendencies of author's representations in analytical reviews on the example of the creative groundwork of the observer of the magazine "Ukrainian Week" Yuriy Makarov.*

Key words: *author's representations, author's "I", the image of the author, media text, analytical review.*